

якої загальнолюдське суспільствознавство стає або спрощеним, або навіть спотвореним. Соціально-всезагальне є унікальною за всеохопністю і динамізмом загальністю, принципово відмінною від сукупності різноманітних загальностей неживої і живої природи. Якщо у позалюдській природі всезагальне існує лише, і тільки лише, через всі без винятку взаємозв'язки природних формоутворень (одичностей), то у соціальній дійсності кожна людина (індивідуальність, унікально-неповторна усупільнена одиничність) є здатною акумулювати у собі і через себе одразу все соціально-всезагальне. Щоправда, людина спочатку лише потенційно була повноцінною усупільненою істотою і тільки на певному рівні історичного поступу ця потенція, завдяки власним зусиллям людини, трансформувалася у реальність. Спираючись на щойно висловлене, ми доходимо висновку, що у соціально-філософських вченнях від Гоббса до Канта прослідковується становлення новітньої для свого часу парадигмальної теорії всезагального суспільно-політичного та морально-правового законодавства, яку в узагальненому вимірі слід класифікувати як прогностично-гіпотетичну програму принципового удосконалення людини, громадянського суспільства і правової держави. Модернізація цієї програми відбувається у вже виокремленій «Системі трансцендентального ідеалізму» Шеллінга, а потім у «Феноменології духа» (1807) і «Філософії права» (1721) Г. В. Ф. Гегеля та й у творах інших видатних філософів західноєвропейської класично-раціоналістичної традиції. Втілення ж у соціальну реальність трансцендентально-всезагальних ідей Спінози і Монтеск'є, Руссо і Канта, Шеллінга і Гегеля – в досконалому майбутньому людства. Людина є істотою, що постійно визначає цілі і формує ідеали своєї життєдіяльності, від ближніх до самих віддалених перспектив. Без цих прогностичних орієнтирів люди були б нездатними адекватно оцінювати ні своє сучасне, ні своє минуле. Саме у зв'язку з цим всезагально законодавче прогностичне «як має бути» щодо того «як є» і того «як було колись», слід визнавати перманентно актуальною суспільно-філософською проблематикою.

Список використаних джерел

1. Гоббс Т. Левіафан // Избр. произв.: В 2 т. – М.: «Мысль», 1965. – Т.2. – С.43–678.
2. Гоббс Т. О гражданине // Избр. произв.: В 2 т. – М.: «Мысль», 1965. – Т.1. – С.287–409.
3. Кант И. Метафизика нравов в двух частях // Соч.: В 6 т. – М.: «Мысль», 1965. – Т.4. – Ч.II. – С.109–438.
4. Кант И. О поговорке «Может быть это и верно в теории, но не годится для практики» // Соч.: В 6 т. – М.: «Мысль», 1965. – Т.4. – Ч.II. – С.59–106.
5. Кант И. Основы метафизики нравственности // Соч.: В 6 т. – М.: «Мысль», 1965. – Т.4. – Ч.I. – С.219–310.
6. Монтеск'є Ш. Л. О духе законов // Избр. произв. – М.: «Гос. издат. полит. лит.», 1955. – С.159–734.
7. Руссо Ж.–Ж. О политической экономии // Трактаты. – М.: «Наука», 1969. – С.109–141.
8. Руссо Ж.–Ж. Об общественном договоре, или Принципы политического права // Трактаты. – М.: «Наука», 1969. – С.151–256.
9. Спиноза Б. Богословско-политический трактат // Избр. произв. В 2 т. – М.: «Гос. издат. полит. лит.», 1957. – Т.2. – С.5–284.
10. Спиноза Б. Политический трактат // Избр. произв. В 2 т. – М.: «Гос. издат. полит. лит.», 1957. – Т.2. – С.285–382.

References

1. Gobbs T. Levifan // Izbr. proizv.: V 2 t. – M.: «Mysl», 1965. – T.2. – S.43–678.
2. Gobbs T. O grazhdanine // Izbr. proizv.: V 2 t. – M.: «Mysl», 1965. – T.1. – S.287–409.
3. Kant I. Metafizika nravov v dvukh chastyakh // Soch.: V 6 t. – M.: «Mysl», 1965. – T.4. – Ch.II. – S.109–438.
4. Kant I. O pogovorke «Mozhet byt eto i verno v teorii. no ne goditsya dlya praktiki» // Soch.: V 6 t. – M.: «Mysl», 1965. – T.4. – Ch.II. – S.59–106.
5. Kant I. Osnovy metafiziki nravstvennosti // Soch.: V 6 t. – M.: «Mysl», 1965. – T.4. – Ch.I. – S.219–310.
6. Montesqu'e Sh. L. O dukhe zakonov // Izbr. proizv. – M.: «Gos. izdat. polit. lit.», 1955. – S.159–734.
7. Russo Zh.–Zh. O politicheskoy ekonomii // Traktaty. – M.: «Nauka», 1969. – S.109–141.
8. Russo Zh.–Zh. Ob Obshchestvennom dogovore. ili Printsipy politicheskogo prava // Traktaty. – M.: «Nauka», 1969. – S.151–256.
9. Spinoza B. Bogoslovsko-politicheskiy traktat // Izbr. proizv. V 2 t. – M.: «Gos. izdat. polit. lit.», 1957. – T.2. – S.5–284.
10. Spinoza B. Politicheskiy traktat // Izbr. proizv. V 2 t. – M.: «Gos. izdat. polit. lit.», 1957. – T.2. – S.285–382.

Semenov V. H., Ph.D. in Philosophy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Philosophy, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (Ukraine, Kyiv), semenov_vg@ukr.net

Cherkasov S. M., Senior Lecturer of the Department of Philosophy, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (Ukraine, Kyiv), esem4e@ukr.net

On contemporary social laws and principals

The article highlights the need for a modern rethinking of universal social laws and related socio-political and moral-legal lawmaking, study and formulation of which has been significantly strengthened in the West European philosophy of the New Age and reached its peak in the doctrines of outstanding representatives of the classical philosophical rationalist tradition of the Western countries Europe of the second half of the XVIII – the first half of the XIX century, especially in the philosophical systems of S.–L. Montesquieu, J.–J. Rousseau, I. Kant, F. W. J. Schelling and G. W. F. Hegel. Summarizing their historical and philosophical tracts, the authors conclude that these teachings are followed by the emergence of a new paradigm in theory of social legislation, which should be classified as a prognostic-hypothetical program for the fundamental perfection of man, civil society, and the rule of law. Implementation of this program ensures a bright future of mankind. Without these programmatic predicting milestones, people are not able to sufficiently assess their present life and their past. That is why the general legislation of «sufficient» socio-philosophical subject matter should be recognized as permanently relevant in terms of current situation and earlier circumstances.

Keywords: laws of nature, general social law, socio-political legislation, moral and legal legislation, civil society legislation, categorical imperative, transcendental law.

* * *

УДК 008:312.421

Танська Л. В.,

старший викладач кафедри менеджменту туризму, заступник директора з профорієнтаційної роботи, Інститут філології та масових комунікацій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (Україна, Київ), tanska2008@ukr.net

Композиційно-риторичні алгоритми МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ

Надається характеристика композиції твору в контексті її риторичної реконструкції. Риторичні моделі стають актуальними щодо історико-генетичної реконструкції художньої цілісності в культурі. Неориторика є синтетичною дисципліною, пов'язаною з естетикою, поезією та лінгво-семіотичним аналізом тексту, що виникає за доби структуралізму. Постструктуралістське зацікавлення риторикою актуалізується в різних мовних осередках і поступово призводить до утворення неориторики як

міждисциплінарного комплексного синтезу з вивчення складного простору культурних практик.

Мета статті – визначити культурологічний контекст формування композиційних засад культуротворчості.

Ключові слова: культура, композиція, риторика, неориторика, дискурс, поетична функція.

Розуміння теорії композиції в останні роки докорінно змінюється. Так, композиція (*compositio*) у Вітрувія, римського архітектора, будівника виглядала як протилежність органічному розвитку систем (*elocutio*), є штучним розвитком і формується цілком розумом і руками людини. В античній риторичній композиції теж фігурує, але не як експліцитний конструктив риторичних трансформацій, а як імпліцитна конфігурація єднання тропів, що вписується в контекст диспозитиву, якщо використовуватимуть термінологію М. Фуко, або всіх тих реалій, які розгортають систему композиції в ряд риторичних моделей.

Проблема композиційного синтезу в контексті риторичних трансформацій вивчалася в дослідженнях І. Азізян, І. Добрициної, Г. Лебедевої, Ю. Легенького, Ж. Дюбуа, Ф. Пира, А. Тринона та ін. [1; 6; 5], адже мало визначені культурологічні аспекти композиційного синтезу культуротворчості.

Мета статті – визначити культурологічний контекст формування композиційних засад культуротворчості.

Втім вважають, що неориторика відома ще з часів Арістотеля, бо він відмовився від риторики як реляційної гри і суто інструментальної тактики поведінки в суді та політичних диспутах і розбудував субстантивну модель риторики, яка власне виводить її із середовища підручних засобів та робить поетичним засобом формування художньої цілісності. Сутнісні засади риторики трансформувалася протягом часу. Так в Середньовіччі вона стає суто онтологічною, де всі риторичні фігури, які відомі з трактатів Арістотеля, Гермогона, Цецерона, Квінтіліана, починають зміщувати своє ядро з доцільності і впевнення на саму промову, на варіації норм, канонів. Домінантною стає поетична функція риторики, яка свідчить про красоту промови античного ратора і середньовічного схоласта, про надлишковий канонічний устрій і мистецький формалізм промови як спосіб артикулювання думки.

Міжситуативний і сутнісний риторичний простір будується в ході основних сфер діяльності ратора: *invento* – визначення матеріалу промови (цей розділ має цілісну оперативну конфігурацію засобів промови). Головна ознака *invento* – щойність, що свідчить прагматика визнання, що є предметом тої чи іншої промови. *Disposito* означає розгортання, набуття системи позиціонування, що свідчить про ту дистанцію, що виникає в контексті риторичного простору. *Disposito* як модельна конструкція корелює з *transpositivo* – переходом, трансцензусом межі. *Elocutio* відповідає за тактику та технологію, послідовність вираження промови як донесення змісту в тих чи в інших фігурах і її концептах. *Actia* відповідає за техніку, оперативні засоби як елементи технології доведення інформації. *Memoria* або мимотехніка інтегрує весь матеріал промови у своєрідний устрій, що свідчить про гармонізуючу роль всіх сфер для визначення головної думки, що несе в собі образ поведінки того, хто дійсно промову або дискурс [5].

Варто визначити не лише продукуючі діяльність компоненти, а й моделювання актів поведінки, стану акторів культурного діалогу – продуцентів та реципієнтів, які слухають ратора, знаходяться під впливом того стану, який продукує ритор і відповідного стану, який він має очікувати у реципієнтів. Все це моделює культуру як цілісність діяльності, поведінки та стану в такому достатньо вузькому коридорі комунікації, як промова ратора. Недарма риторика адвоката відрізняється від звинувачувальної риторики прокурора, все це достатньо визначені коридори і канони промови. Так, дискурс прокурора не може підмінятися адвокатурою і, навпаки. Розподіл соціальних ролей, специфікація масок як визначення тих чи інших конфігурацій *compositio* є достатньо очікуваним, а будь-якій прогноз і будь-яка композитна схема промов і реакцій на промову як формування стану, звичайно, не може зводитися до чорно білої схеми, яку ми можемо побачити на мітингу, в Інтернет та ін.

Дискурс комунікації в цілому визначається в риторичному широкому сенсі як функціонування тропів або метабол, що розгортають простір фігурації промови в контексті її поетичної або образної презентації. Проект неориторики повертається в простір культури. «Загальна риторика» – відома праця з неориторики групи бельгійських авторів Ж. Дюбуа, Ф. Пір, А. Трінон та ін. з позначкою «Мю» (перша літера метафори). Ця робота орієнтована не лише на вербальний дискурс, а на інші форми донесення інформації, що пов'язані з зображуванням, інформацію коміксу, кінематографу та ін. [5]. Універсалізм підходу щодо осмислення риторичних форм функціонування культурних фрагментів або артефактів можна визначити як феноменологічний, пов'язаний з наявністю певних механізмів трансформації інформації, змісту повідомлення. Автори визначають такі головні конструкти неориторики, як поетична і риторична функція, що характеризуються в контексті металагізмів (рівень морфології), метатаксисту (сінтаксис), метасемем (семантичний рівень), металагізмів (рівень логіки дискурсу). Риторична функція визначається як набір метабол – універсальний оперативний інструментарій. Важливо, що замість традиційного визначення тропів, метаболі описують більш абстрактне поле семіозу та металагіки дискурсу. Якщо тропи пов'язані з традиційними механізмами риторики, то метаболі виходять на невербальну трансформацію інформації.

Принцип трансформативної естетики та поезики пов'язаний з тим, що банальна інформація, нульовий ступінь письма, за Р. Бартом, переструктурується, щоб надати тексту поетичну функцію. Так, «тектонічно» оброблена інформація, що досягається формами порушення норм із наступною редукацією (усуненням або виправленням порушення, зняття порушення або вираження образу) приводить до афекту, який група авторів «Мю» називають традиційно – ядерний етос [2, с. 261]. Етос – нова якість, що свідчить про пафос, який передається від ратора до риторичного тексту та реципієнта, що й призводить до катарсису або породження афекту загальної риторики.

Можливість здійснення механізмів трансформації тексту робить образ дивним, а простір стає динамічним, зсунутим, що свідчить про те, що композиція, в яку входить як поетична, та і естетична функція,

в риторичному просторі метабол досягає певної формалізації. Неориторика стає привабливим інструментом, що допомагає осмислити будь-яку інформацію саме в рамках формального інструментарію. Більш того, дозволяє трансформувати інформацію, починаючи з її банального рівня, що не має поетичної функції. Так, шляхом трансформації відбувається знаходження привабливих рис образності повідомлення, які завдяки перестановці, редукції та додатку сем змінюють конфігурацію і поетичний топос дискурсу.

Теоретики неориторики сприйняли просторовий розподіл дискурсу (сигтаматику риторичного тексту) як домінуючий, за моделлю Р. Якобсона, як примат метонімії над метафорою [7]. Ж. Дюбуа, Ф. Пір, А. Трінон та ін. свідчать про пафос риторики, що походить від поетичної функції Р. Якобсона, спираються на думку про паралелізм поетичної та риторичної функції дискурсу. Отже, відхилення від норми як постулат риторичної конструкції допомагає побачити банальну інформацію в контексті інформації небанальної, у контексті діючої функції поезису (дроблення тексту як поетично означеного образу з визначенням його риторичної функції), що свідчить про комунікативний простір риторичної функції. Ця функція орієнтована на носія повідомлення, промови, що трансформуються у морфологічному, синтаксичному, сигматичному та ін. вимірах.

Єдність мір трансформацій інформації, де нульовий ступінь і міра, яка є корекцією відхилення, так пов'язані між собою, що утворюють певне поле адекватності трансформації тексту. Так, визначають декілька механізмів трансформації: субстаційні, коли змінюється саме ядро носій інформації та реляційні, коли змінюються лише зовнішні параметри носія інформації, що зводиться лише до перестановок, декоративних трансформацій мовного середовища. Отже, вся палітра засобів риторичного поля трансформацій текста презентується як єдність сигніфікату (смислу), референу та знака, що свідчить про систему презентації сенсів та їх означування у побудові дискурсу, а також про семіотичну сферу узагальнення реальності як визначний конструкт в школі неориторики. Так, можна вийти на проектні алгоритми як композиційно-риторичні моделі, що визначають певну темпоральність, диспозицію, сегментування та селекцію інформації.

Тобто диспозиція форми та змісту свідчить про те, що оформлений зміст є змістом редукованим, але він є також натуралізованим як універсальна тотальність наявного, тому комунікативний знак потрібен як презентатив цілісності інформації. Головне полягає в тому, що риторична форма інтерпретації не знищує сенс, а лише «спустошує» його, робить більш бідним. Так, певна міфологізація комунікації як гармонізація відносин в соціумі дає можливість розпоряджатися знаковими конотаціями за своїм наміром. «Можна було б подумати, що сенс приречений до смерті, але це смерть в розстрочку; смисл втрачає свою власну значимість, але продовжує жити, напитуючи собою форму міфу. Сенс є для форми чимось подібним на сховища конкретних подій, котрі завжди знаходяться під рукою; це багатство можна то використовувати, то приховувати подалі за своїм бажанням; весь час виникає необхідність, щоб форма знову могла пестити коріння в сенс і, увібравши

його, прийняти обличчя природи; адже передусім форма повинна мати можливість заховатися за сенсом. Одвічна гра в хованки між сенсом і формою складає саму суть міфу», – констатує Р. Барт [2, с. 82–83]. Йдеться про рефлексивний міф семіозу знакових систем.

Отже, форма тут визначається не як та, що «поглинає зміст», за Л. Виготським. У Л. Виготського форма буквально «вбиває» зміст. Його аналіз новели «Легке дихання» Івана Буніна свідчить про те, що тут нульовим ступенем або банальною системою інформації є власне зміст, а форма як перекомбінування в часові епізодів, подій утворює надлишок естетичного буття – поетичну функцію [3]. Нічого подібного не відбувається в концепції Р. Барта, у нього міф є конотативною знаковою системою, в якій концепт другої системи або означуване робить знак першої системи означальним в системі другої системи, тобто тою «пустою формою», що заповнюється імперативним змістом, який презентується як метафора, що дорівнює міфу. Втім ця метафора інтерпретується як дві складені синекдохи, тобто понижуюча та підвищуюча синекдоха. Це і дає можливість презентувати зміст як універсалізацію інформації і локалізацію презентації як натуралізованого референта.

Ми розглянули інструментарій неориторики, що може бути задіяним в конкретному матеріалі, тих чи інших обставинах презентації та трансформації дискурсу. Отже, можна здійснити передпроектний аналіз на підставі визначення головних метабол культури та архетипів, що характеризують метакультурні метаболі в їх еквівалентних відносинах. Презентація цих еквівалентних відносин в метатаксісі, тобто в процесі зміни та трансформації синтаксису як закону гармонізації та конструювання тексту відбувається в контексті металогізмів, тобто смислових конфігурацій метасемем (риторичних тропів, які зводяться до досить простих логічних конструкцій, починаючи з синекдохи, метонімії і метафори), що стає трансформативним механізмом гармонізації культурних відносин взагалі.

Важливо риторичний простір використати як оперативний інструментарій визначення сингулярних (атомарних, одиничних) складових потенціалу культури в кожній окремій її сфері: політичній, етичній, естетичній, конфігурації міжкультурний відносин. Все це спонукає до визначення того «метафоро генного пристрою», за Ю. Лотманом, або «концепту», за Р. Бартом, що використовується в міжкультурному діалозі для міфологізації або метафорогізації відносин культури.

Визначаючи текст як певну ієрархію комунікативних актів, Т. Двідзе пише: «Макроструктура тексту може бути представлення в вигляді ієрархії різнопорядкових смислових блоків – предикацій, де в якості предикації першого порядку виступають мовні засоби, котрими передана основна ідея повідомлення, в якості предикації другого, третього і іншого порядку – мовні засоби котрими переданий загальний його зміст. Останні представляють собою підпорядковану описову частину повідомлення, що призвана як тлумачити, так і презентувати предмет повідомлення шляхом введення в почуттєві та інші оцінювальні ситуації, аргументувати «факти», що вираженні в положеннях (елементах тексту), які підкріплюють, підсилюють авторський задум (предикацію першого порядку).

Мікроструктуру тексту може бути представленою в вигляді набору внутрішньо текстових зв'язків, в котрі вступають опорно-сміслові вузли тексту. Такі сміслові опори (ми називаємо їх фактами) можуть бути виділені із тексту за допомогою спеціальної методики і утворюють логіко-фактологічний ланцюг, що є висхідним смісловим стрижнем тексту» [4, с. 87].

Можна стверджувати, що риторика образу, риторика дискурсу, яка здійснюється на рівні макроструктури, визначається саме метакультурними та культурними металогізмами або метаболоми. Адже риторика мікрорівня, риторика тексту визначається тою внутрішньою системою технік і семіотичною фігурацією, що пов'язана з тим чи іншим гармонізуючим інструментарієм, тобто з метасемемами.

Важливо визначити, що Т. Дрідзе характеризує нульовий ступінь письма, банальну інформацію як певні «штампи», сміслові примітиви, які є висхідними засобами комунікації. Залишається відкритим ряд питань, котрі чекають вирішення.

1. Що саме мається на увазі під терміном «штамп»: будь-яка мовна формула, яка характеризується певною визначеністю та частотою повторення, або така мовна формула, котра в наслідку високої частоти зустрічі з нею несе нульову інформацію реципієнту?

2. Якщо схилитися до останнього, то таким чином можна з'ясувати, що це кліше, якщо вони несуть реципієнту нульову інформацію, або, іншими словами, на яких засадах дослідник може стверджувати, що це ті чи інші мовні кліше, штампи?

3. Зрештою, яка ж природа мовних штампів? Внаслідок передбачення, що за своєю природою мовний штамп – це кліше, яке засновується на тому, що у свідомості індивіда виникають певні семантичні асоціації, які позбавлені співвіднесення з денататом. Мається на увазі виникає потреба ввести наступні розрізнення в поняття «мовні кліше» і «промовний штамп».

Мовне кліше – це завжди готова промовна формула, критерієм для виділення котрої слугує регулярність її появлення в певних повтореннях промов і ситуацій. Наявність таких мовних формул є нормальною необхідною і дозволяє доставляти відносно загальну і загальнорозумілу інформацію.

Промовним штампом стають мовні кліше, котрі з тих чи інших причин втратили для інтерпретатора свою первинну текстово-інформаційне навантаження, стали беззмістовними, незначними для утримувача інформації. Іншими словами, стали дисфункціональними. Такі кліше ми називаємо «штампом свідомості». Кліше може нести вторинну інформацію, а саме: бути знаком тої чи іншої ситуації» [4, с. 130].

Дослідження макроструктури тексту (культурної цілісності) пов'язано зі способом зведення тексту до структури різнопорядкових предикацій під котрим мається на увазі виражені в тексті і обумовленні всім ходом діяльності змістовні сміслові зв'язки. Фактично риторична інтерпретація в плані композитної або композиційної цілісності і є тою програмою, що дає можливість інтерпретувати культурно-історичний потенціал тих чи інших культурних сегментів, практик культури як певну риторичну цілісність на різних рівнях її предикації, тобто осмислення детермінації в макро і

мікро ситуаціях культурологічного аналізу, а водночас і гармонізації локальних генеративних та глобалізаційних тенденцій, що відбуваються у культурі.

Мова йде про ті реалії культуротворчості, що можна формалізувати, осмислити в знакових, семіологічних та риторичних контекстах як означуваних, що можуть бути формалізованими на рівні метакультурних метабол (архетипів культури). Отже, вираз «змінити риторіку» або зміна риторики свідчить про те, що відбувається більш системна операція зміни системи предикації, перехід з макро на мікрорівень або, навпаки. Все це дає можливість інтерпретувати культурну цілісність як з холистичної, тобто системно завданої позиції, так і в позиції антихолізму, де домінує частина, примат особливого. Важливо підмітити, що і та, і інша позиція є дієвими, але риторична конфігурація є все ж таки одною з систем, яка гармонізує як холистичні інтенції (не дає системі зруйнувати особистість), так й антихолистичні спонуки (не дає особистості протиставити себе культурі), вимагає зазначити, що будь-який троп, будь-яка конфігурація термінації думки, образу несе в собі прото-троп – синекдоху. Отже, підвищуюча та понижуюча синекдоха на вищому рівні поетичної функції дають можливість здійснення відхилення від норми, автокорекцію, тобто знайти шлях гармонізації відхилення і досягти того ефекту, що призводить до ядерного етосу.

Автори групи «Мю» функцію ядерного етосу позначають як катарсис, очищення почуттів в естетичному сенсі. Так, продукування сенсів, повідомлень, дискурсів перетворюється на певну сцену зустрічі акторів культурного діалогу, позиціонування композиційних реалій гармонізації (артизації) культури повсякдення з її баналізацією інформативного простору і водночас призводять до генеративної емоції, генеративної реакції, що позначається як етос (етичний образ культурної цілісності), який має імперативні ознаки, і водночас і прозоріння перспектив, власного вибору.

Висновки. Єднання імперативу і прозоріння, осягнення цілого абсолюту в тому чи іншому конкретному фрагменті культури є власне та гармонізація цілісності культури, яка зараз знаходиться під сумнівом. Отже, композиція і композитність сучасної культурної ситуації полягає в тому, що в ній домінує просторове або часове начало. Просторова цілісність є більш статичною та визначається категорією «деспозитив», динамічна система характеризується категорією «транспозитив». Хронотоп як просторово-часова єдність є композиційна реальність культуротворення, що стає тим проектним алгоритмом, який розгортаються на макро і мікро рівні текстів культури як своєрідна система предикації або детермінації культуротворчості, що може слугувати засадою моделювання гармонічного цілого соціальних систем.

Список використаних джерел

1. Азизян И. А. Теория композиции как поэтика архитектуры / И. А. Азизян, И. А. Добрицына, Г. С. Лебедева. – М.: Прогресс-Традиция, 2002. – 568 с.
2. Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика / Ролан Барт; пер. с фр.; сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. – М.: Прогресс, 1994. – 616 [8] с.
3. Выготский Л. С. Психология искусства / Лев Семенович Выготский. – М.: Педагогика, 1987. – 344 с.

4. Дридзе Т. М. Текстовая деятельность в структуре социальной коммуникации / Т. М. Дридзе. – М.: Наука, 1984. – 268 с.
5. Дюбуа Ж. Общая риторика / Ж. Дюбуа, Ф. Пир, А. Тринон и др.; пер с фр. – М.: Прогресс, 1986. – 392 с.
6. Легенький Ю. Г. Культурология изображения: (опыт композиционного синтеза) / Ю. Г. Легенький. – К.: ГАЛПУ, 1995. – 412 с.
7. Якобсон Р. Работы по поэтике / Роман Якобсон. – М.: Прогресс, 1987. – 462 с.

References

1. Azizjan I. A. Teorija kompozicii kak pojetika arhitektury / I. A. Azizjan, I. A. Dobricyna, G. S. Lebedeva. – М.: Progress–Tradicija, 2002. – 568 s.
2. Bart R. Izbrannye raboty: Semiotika. Pojetika / Rolan Bart; per. s fr.; sost., obshh. red. i vsup. st. G. K. Kosikova. – М.: Progress, 1994. – 616 [8] s.
3. Vygotskij L. S. Psihologija iskusstva / Lev Semenovich Vygotskij. – М.: Pedagogika, 1987. – 344 s.
4. Dridze T. M. Tekstovaja dejatel'nost' v strukture social'noj kommunikacii / T. M. Dridze. – М.: Nauka, 1984. – 268 s.
5. Djubua Zh. Obshhaja ritorika / Zh. Djubua, F. Pir, A. Trinon i dr.; per s fr. – М.: Progress, 1986. – 392 s.
6. Legen'kij Ju. G. Kul'turologija izobrazhenija: (opyt kompozicionnogo sinteza) / Ju. G. Legen'kij. – К.: GALPU, 1995. – 412 s.
7. Jakobson R. Raboty po pojetike / Roman Jakobson. – М.: Progress, 1987. – 462 s.

Tanska L. V., senior teacher of department of management of tourism, Deputy Director of the Institute of Philology career guidance and Communications of the Open International University of Human Development «Ukraine» (Ukraine, Kyiv), tanska2008@ukr.net

Of modeling of social systems' dynamic

The characteristic of work composition in the context of its rhetorical reconstruction is given in the article. Rhetorical models become relevant to the historical-genetic reconstruction of artistic integrity in the culture. Neorhetoric is a synthetic discipline that is related to aesthetics, poetics and linguistic-semiotic analysis of the text that appears in the era of structuralism. Post-structural interest of rhetoric is actualized in different language centers and gradually leads to the neorhetoric formation as interdisciplinary complex synthesis of studying of cultural practices' complicated space.

Purpose of the article – to determine the cultural context of the formation of the compositional principles of cultural cultivating.

Keywords: culture, composition, rhetoric, neorhetoric, discourse, poetic function.

* * *

УДК 323.1

Тарасюк В. М.,
аспірант, Інститут держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України
(Україна, Київ), vppp.idp@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Розглядаються актуальні проблеми, пов'язані з припиненням аналогового й переходом на цифрові стандарти телевізійного мовлення. Аналізуються причини та наслідки кодування супутникового телебачення. Досліджуються способи мінімізації впливу зовнішньої інформаційної агресії.

Ключові слова: інформаційна безпека, інформаційна політика, телевізійне мовлення, державна політика, регулювання сфери інформаційних технологій.

Держава повинна всіляко захищати свій національний інформаційний простір та забезпечити його розвиток і використання в інтересах суспільства. Розвинені держави розглядають розбудову власного інформаційного простору як основу свого соціально-економічного, політичного й культурного розвитку та

здійснюють цілеспрямовану державну інформаційну політику з урахуванням стрімких змін і тенденцій розвитку в глобальному інформаційному просторі.

Аналіз ситуації щодо реалізації державної інформаційної політики в Україні як сукупності напрямів діяльності держави в інформаційній сфері свідчить, що інформаційна сфера загалом досі позбавлена цілісної системи регулювання, зокрема щодо розвитку національного інформаційного простору. Така ситуація зумовлена як об'єктивними чинниками (випереджальними темпами розвитку інформаційних технологій і платформ поширення інформації – інтернет-видань, мобільного та інтернет-телебачення і радіо тощо), так і суб'єктивними (суспільною чутливістю питань, пов'язаних з державним регулюванням діяльності засобів масової інформації та комунікації).

Унаслідок недостатньої урегульованості в національному інформаційному просторі України нині спостерігається низка негативних явищ, які стоять на заваді розвитку суб'єктів ринку і забезпечення інформаційних прав і свобод громадян, а подекуди створюють загрози національній безпеці України. Недостатньо врегульованими є специфічні особливості діяльності мобільного та інтернет-телебачення. Зокрема, законодавчо не врегульовано діяльність ОТТ-провайдерів (Over the Top-провайдерів, що призводить до неконтрольованого поширення мультимедійного контенту та правових колізій чи судових позовів між учасниками ринку. Прикладом може бути ОТТ-сервіс Divan.tv.

Актуальною проблемою є діяльність нових типів ЗМК (скорочено – засоби масової комунікації, такі як інтернет-видання, конвергентні медіа тощо) поза правовим полем, зокрема визначення свого статусу та порядку реєстрації (ліцензування) потребують і т.зв. конвергентні аудіовізуальні ЗМК, і інтернет-видання (електронна преса).

Окремою проблемою, зокрема через суспільну чутливість питання, є законодавче регулювання відповідальності за розміщення в мережі інтернет інформації, що стосується захисту авторських прав і захисту честі та гідності. Діяльність ЗМІ останніх років актуалізує проблему професійної компетентності та моральної відповідальності журналістів перед суспільством, зокрема в контексті забезпечення права та свободи громадян в отриманні достовірної і повної інформації.

Нині різні суб'єкти законодавчої ініціативи здійснюють спроби врегулювання окремих напрямів розвитку національного інформаційного простору, проте наявні проблеми вимагають загальносистемного вирішення [1].

Як приклад, розглянемо проблеми пов'язані з припиненням аналогового мовлення. 17 червня 2015 року, завершився період, за який Україна разом з іншими країнами Європи, Азії та Африки мала перейти на цифровий стандарт ефірного телемовлення відповідно до міжнародних зобов'язань за Угодою «Женева–2006» [2]. 19 липня 2017 року Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про внесення зміни до Плану використання радіочастотного ресурсу України», якою відтермінував вимкнення аналогового телевізійного мовлення на 30 березня 2018 року [3]. Розроблений Держспецзв'язком проект постанови Кабміну вносить